

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres  
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İctihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Juin 1929 No. 274

İCTİHAD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,

SIHHÎ MECMUA

Aboneman: Seneliği [24  
nüsha] Türkiye için 2 bu-  
çuk, haric için 3 buçuk,  
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 274—1 Haziran 1929

her zillate, her hakarete katlanmak mubah görülür. Böyle kan, boyle can yere geçsin Hazreti şeyh acaba düşünmemiş midir ki bütün dünya milkinin fevkinde bir milk vardır ki: onun için bir damla değil, bin damla kanın dökülmesi manasız değildir. Hurriyet, haysiyet, istiklal milki!

Kuvvetli ve zaif milletlere çok defa söyledim. Bir defa daha söyleyeyimi esareti, esir olanı da esir edeni de çürüten bir derddir..Roma imparatorluğunu esirlik yıkı. Halbuki Roma esir olan değil, esir edendi. Cesar, Roma suları içine alay alay getirdiği esirlerle imparatorluğa esareti ve esirliğin bütün avakibini getirdiğinin farkına varmıyordu. Binaenaleyh Azerbaycanı esir halinde tutanlar kendilerinin esir olduklarına agâh olsunlar! Bu kadar çok esirleri olanlar için uzun müddet hakim kalmak imkânı yoktur. Bu günün Romanı teşkil eden devletler dahi Romanın akıbetine varacaklardır.

Hür olmak ve hür kalmak isteyen milletler, hürriyete hürmet etmeyi bilmelidir. Makul milliyetperverlik, mileitperverlik ile daima at başı birgider. Azerbaycanın yaşlı ve genç evladları bu ince hakikatleri çok iyi hazz etmişlerdir. Yüreklerindeki mukaddas od, ısıtan ve tenvir eden mukaddes bir ateştir. Onlar Prometheenin gök gürlemelerini andıran ve Jupiterin uykusunu kaçırın sayhalarına âşinadırlar. Kafkas dağları bu sayhaların akislerini muhafaza etmiştir.

Bir lahza hür ve mustakil olmak liyakatını göstermiş bir millet uzun müddet kölelik edemez!

Yigit Polonya meydandadır. Onun göğsü üzerinde üç imparator yüz seneye yakın müddet oturdu. Fakat, o, diri diri gömüldükleri mezarın üzerine yatırılan daşı başlarıyla kırarak kalkan kahramanlar gibi kalkmadı mı? Bir avuç Fin, hatta çarlık devrinin ortasında bile mustakil varlığını muhafaza etmedi mi? Ve bu gün dünya-

nın belki en hür ve en fazıl kavmi değil mi?

Her şey, her taraf beni te'min ediyor ki Azerbaycan hür olmuştur ve binaenaleyh hür olacaktır ve çok geçmeden Azerbaycanın istiklalini ikinci defa fethetmesi gününü tes'id etmeye başlayacağız: başlamak bitirmenin yarısıdır, tasmin... icranın kendisidir!

Her musammem olan mukadder olur! Azerbaycanın dimağı ve kalbi olan münevver vatandaşları ölmeyi, dönmemeyi tasmin etmişlerdir. Bu iştihak tatmin olunmamak mümkün değildir! Bu emel husul bulmamak mümkün değildir! Güneşin doğmasına kim mani' olabilir!?

20 Nisan 1929 İctihad evi

Dr. AB. Cevdet

## BİR AHLAKIN İCMALI

Yazan: J. M. Guyau

VI

Bir üçüncü i'tiraz var: Bu da ebedi hayat hakkında yapılan me'luf boş istintaçtır: mevcudum binaen'aleyh mevcud olacağım. Bu tevehhüm, [illusion] yine az tabii değildir. Bu gün daha bazı Afrika kavimleri vardır ki bunlar ölmenin insana sureti mutlakada zaruri olduğunu tesavvur bile etmiyor görünürler; izah edelim: bu kavimlerde hayat üzerine müesses istintac, ölüm üzerine müesses istintace tefavvuk eder. Biz mütemeddin ekvam artık bu fikirde değiliz: biz biliriz ki hayatı hazırımızın bir nihayet vardır: bununla beraber diğer bir şekilde tekrar vücud bulacağına inanırız. Hayat ölümü tasavvur ve tasdik etmekten tenefür eder. Gençlik ümid ile doludur; coşkun ve kuvvetli vücud ademe inanmaktan muzdarib olur. Kendisinde bir «energie» ve fa'aliyyet, zinde kuvvetler hazinesi his eden kimse bu hazineyi tükenmez görmeye meyyaldir.

Bir çok insanlar çocuklar gibidirler; kuvvetlerinin hududlarını henüz his etmişlerdir.

Bir toz kasırgası içinde bir atın dört nal geçdiğini gören bir çocuk bana «isteydim ben de bu kadar sür'atle koşardım..» diyordu ve buna inanıyordu, Bir çocuk güç anlar ki bütün yüreğile arzu olunan şeye muktedir olunmaz: yaptığına hayran olarak bundan her şeyi yapabileceğini istintac eder. Hiç bir şey mümkünin tam hissi, tam takdiri kadar nadir değildir. Bununla beraber, her insan hayatta bazı vakıalarla karşılaştığı vakit derhal kendisini o kadar musahher o kadar mağlub his eder ki mübareze hissini bile gayb eder. Biz; güneşin etrafında dolaşıran erz ile mübareze edebilir miyiz? Bu vech ile dir ki ölüme yaklaşan kimse ilm ile kabili mesahhe olmiyan bir kudretin oyuncağı olarak hiçe münce oldugunu his eder. En kavî olarak malik oldugn iradesi artık mukavemet etmez kırılmış bir yay gibi gevşer, yavaş yavaş erir, kendi kendisinden cüdâ olur.

[Devamı gelecek nüshada]

#### ŞİİR SÜTUNU:

#### SÖNECEK YILDIZLAR

Sızlar ince yüreyim hüsnünüze bakarken,  
Gözlerimin önünden geçer istikbaliniz,  
Sarılar, solarsınız - geç olsada-pek erken  
Pejmürde çiçekleri tasvir eder haliniz,

Melek gibi bir kızın revneki şebabını  
Görünce duyarsınız cehennem azabını.

Derin bir haz içinde geçerken hayatınız,  
Başlar zalimleşmeye karşınızda aynalar,  
Gözleriniz incinir ederken artık nazar.  
Parlak tuvaletlere artar iltifatınız,

Yüksek gururunuzla getirir bir az hâlel  
O muattar saçlarda ağarmış bir iki tel

Sevimli çehrenizde ayan olan tegayyür  
Birgün gelir enifersiz gözdendekalmaz nihan,  
Felâketin bir ruha zehri nasıl dökülür?  
Derin teessürlerle anlarsınız; o zaman,  
Hissinizin isyanı simanızda okunur,  
Güzellerden bahsetmek kalbinize dokunur.

Yüzünüzde çizgiler ölen hüsnünüz için  
Teşkil eder müessir, suzişli bir mersiye,  
Hem me'yus olursunuz şimdi geckiniz deye,  
Hem de süslenirsiniz dikkatle yine her gün;  
Yoktur sizde o hale tehammül iktidarı,  
İstersiniz: andırsın hezanınız beharı..

Sollmuş güzelliklerde vardır meyli ihticab  
Edemezler tahammül kuwetli bir nazara,  
Karanlıkca yerleri edersiniz intihab,  
Gitmekden ürkersiniz münevver salonlara,  
Görünmemek lüzumu, görünmek ihtiyacı  
Birleşince şu varlık gelir size pek acı.

Ey rengü nur içinde pür hande birer melek  
Temsil eden güzeller! benim gibi ihtiyar  
Olunca anlarsınız son demlerin nesi var,  
Siz de öğrenirsiniz çok yaşamak ne demek,  
Öyle bir gün gelirken -varsa meziyyetiniz-  
Kup kuru bir hürmetle kanaat edersiniz.

Ye'sin derinliğinde boğulur ümidimiz,  
Döner emlleriniz muğîl birer seraba,  
Varlığından bıkınca hayatı nevmidiniz  
Avdet mümkün olsaydı eğer devri şebaba

Sem'inizi mest eden küçük hanım! hitabı  
Ruhunuzdan bir ande alırdı iztirabı.

«Meftunum size» derse bir deli kanlı eğer  
Küskün yüreyinizin artar huznü melâli  
«Güzellsiniz» sözünde bir merhamet hayali  
Sezerde olursunuz bir kat daha mükedder;

Titrer dudaklarınız acı teessürlerle.  
Bakarsınız maziye derin tehassürlerle.

Biter taravetiniz ondan sonra bir seven,  
Hatta biraz beyenen bulunmaz artık sizi,  
Tevekküfsüz ayrılır nazarlar yüzünüzden,  
İhmalin şert elleri iğneler kalbinizi;

Seadetli demleri ye,s ile anarsınız  
O faci tehavüle yandıkca yanarsınız

Ruhunuzu kemirir merhametsis bir eza,  
O demdeki erişir sinleriniz kemale,  
Uğrar kadınlığınız matemli bir zevale  
Bu kahir felâkete düşenler bulmaz rehal

Düşmemeğe çare ne? yazayım çekinerek  
Allah sizi saklasın; budur işte: genç ölmek.

Tokadi Zade. ŞEKİB